

katholieke hogeschool
associatie KU Leuven

MEDISCHE TERMINOLOGIE

Afstudeerrichting: Medical Office Management (1^e jaar)

HWB Campus Kortrijk

Afstandsonderwijs

Lector: V. DANNEELS

INHOUDSTAFEL

DEEL 1. REGELS AAN DE GRONDSLAG VAN MEDISCHE TERMEN	4
1.1 Opbouw van medische termen	4
1.1.1 Prefixen	4
1.1.2 Suffixen	19
1.1.3 Stammen.....	28
1.2 Eponiemen en geoniemen	44
1.3 Richtlijnen m.b.t. de schrijfwijze	48
1.3.1 Algemene richtlijnen	48
1.3.2 Vernederlandste woorden.....	49
1.3.3 Spellingswijzigingen sedert 1995.....	52
1.3.4 Spellingswijzigingen sedert 2005.....	52
1.4 Enkelvoud en meervoud.....	53
1.4.1 Algemene regels voor het meervoud van medische termen.....	53
1.4.2 Uitzonderingen	56
1.4.3 Meervoud bij samengestelde begrippen.....	56
1.5 Toepassingen.....	58
1.5.1 De huid	58
1.5.2 Het endocriene systeem (hormonaal stelsel).....	60
1.5.3 Het cardiovasculair stelsel (hart-bloedvatstelsel).....	61
1.5.4 Het lymfestelsel.....	74
1.5.5 Het urinewegstelsel	75
1.5.6 Het ademhalingsstelsel.....	76
1.5.7 Het spijsverteringsstelsel.....	77
1.5.8 Het voortplantingsstelsel	81
1.5.9 Het sensorisch stelsel	85
1.5.10 Het zenuwstelsel.....	86
DEEL 2. ANATOMISCHE TOPOGRAFIE.....	89
2.1 Inleiding	89
2.2 De anatomische houding	90
2.3 Lichaamsvlakken en doorsneden	91
2.3.1 Frontaal vlak (coronaal vlak)	91
2.3.2 Transversaal vlak of horizontaal vlak (axiaal vlak)	91
2.3.3 Sagittaal vlak en mediaanvlak.....	91
2.3.4 Buisvormige organen	92
2.4 Hoofdassen.....	93
2.4.1 Verticale (longitudinale) as	93
2.4.2 Transversale (horizontale) as	93
2.4.3 Sagittale as.....	93
2.5 Lichaamsstreken (anatomische regio's).....	94
2.5.1 Hoofdstreek (hoofd: caput)	94
2.5.2 Hals- en nekstreek (hals: collum).....	94
2.5.3 Rompstreek (romp: truncus).....	94
2.5.4 Bovenste ledematen (of bovenste extremiteiten: membrum superius)	94
2.5.5 Onderste ledematen (of onderste extremiteiten: membrum inferius).....	95
Overzicht van anatomische oriëntatiepunten:	96
2.6 Plaatsaanduidingen.....	103
2.6.1 Ventraal en dorsaal.....	103
2.6.2 Anterior en posterior	103

2.6.3	Craniaal en caudaal	104
2.6.4	Superior en inferior	104
2.6.5	Lateraal en mediaal	105
2.6.6	Perifeer en centraal	106
2.6.7	Proximaal en distaal	106
2.6.8	Sinister en dexter	107
2.6.9	Visceraal en pariëtaal	108
2.6.10	Positiebepaling van het hoofd	108
2.7	Richtingaanduidingen.....	109
2.8	Lichaamsholten en sereuze holten.....	113
2.8.1	Algemeen	113
2.8.1	Sereuze holten en sereuze vliezen.....	114
2.8.2	De thoraxholte (borstholte)	115
2.8.3	De buikholte (abdominale holte) en bekkenholte (pelvisholte)	116
DEEL 3 HET MOTORISCH STELSEL (HET BEWEGINGSAPPARAAT).....		119
3.1	HET SKELET	119
3.1.1	Anatomie van het bot	119
3.1.2	Samenstelling van het skelet	122
3.1.3	Bijzonderheden van het skelet.....	129
3.2	Botverbindingen	132
3.2.1	Algemene bouw.....	132
3.2.2	Soorten botverbindingen	132
3.2.3	Botverbindingen van het skelet	133
3.2.4	Functie van de botverbindingen	137
3.3	Spieren en pezen.....	138
3.3.1	Algemene structuur	138
3.3.2	De belangrijkste spieren	139

DEEL 1. REGELS AAN DE GRONDSLAG VAN MEDISCHE TERMEN

1.1 Opbouw van medische termen

Op het eerste gezicht kan medische terminologie een vreemde taal lijken. Vaak zijn medische termen echter te begrijpen door te kijken naar de samenstellende delen / elementen. Kennis van een klein aantal van deze elementen kan helpen bij het begrijpen van een groot aantal medische termen.¹

Soms zijn verschillende schrijfwijzen voor dezelfde term mogelijk.

Medische termen bestaan uit een basiselement, de **stam**, die het orgaan, of een stuk weefsel, of een organisme aanduiden waarvan sprake is. Aan deze stam wordt een voorvoegsel (prefix), een achtervoegsel (suffix) of beide toegevoegd.

Een **achtervoegsel of suffix** is een deel van een woord dat op zich geen woord is. Wanneer het na een woord, de stam, wordt gevoegd ontstaat daarmee een nieuw woord. Een suffix kan verwijzen naar een symptoom, een aandoening, een ingreep, een onderzoek,...²

Een **voorvoegsel of prefix** is een deel van een woord dat op zich geen woord is. Wanneer het voor een woord wordt gevoegd ontstaat daarmee een ander woord. Een prefix kan verwijzen naar: een ontkenning, een graad, een aantal, een plaats, ...

Een aantal termen bestaan slechts uit een voorvoegsel en een achtervoegsel, zoals bijvoorbeeld: quadriplegie (quadri+plegie).

1.1.1 Prefixen

Prefixen kunnen volgende informatie inhouden: ontkenning, graad, aantal, kleur, ...

a) Aantal – hoeveelheid

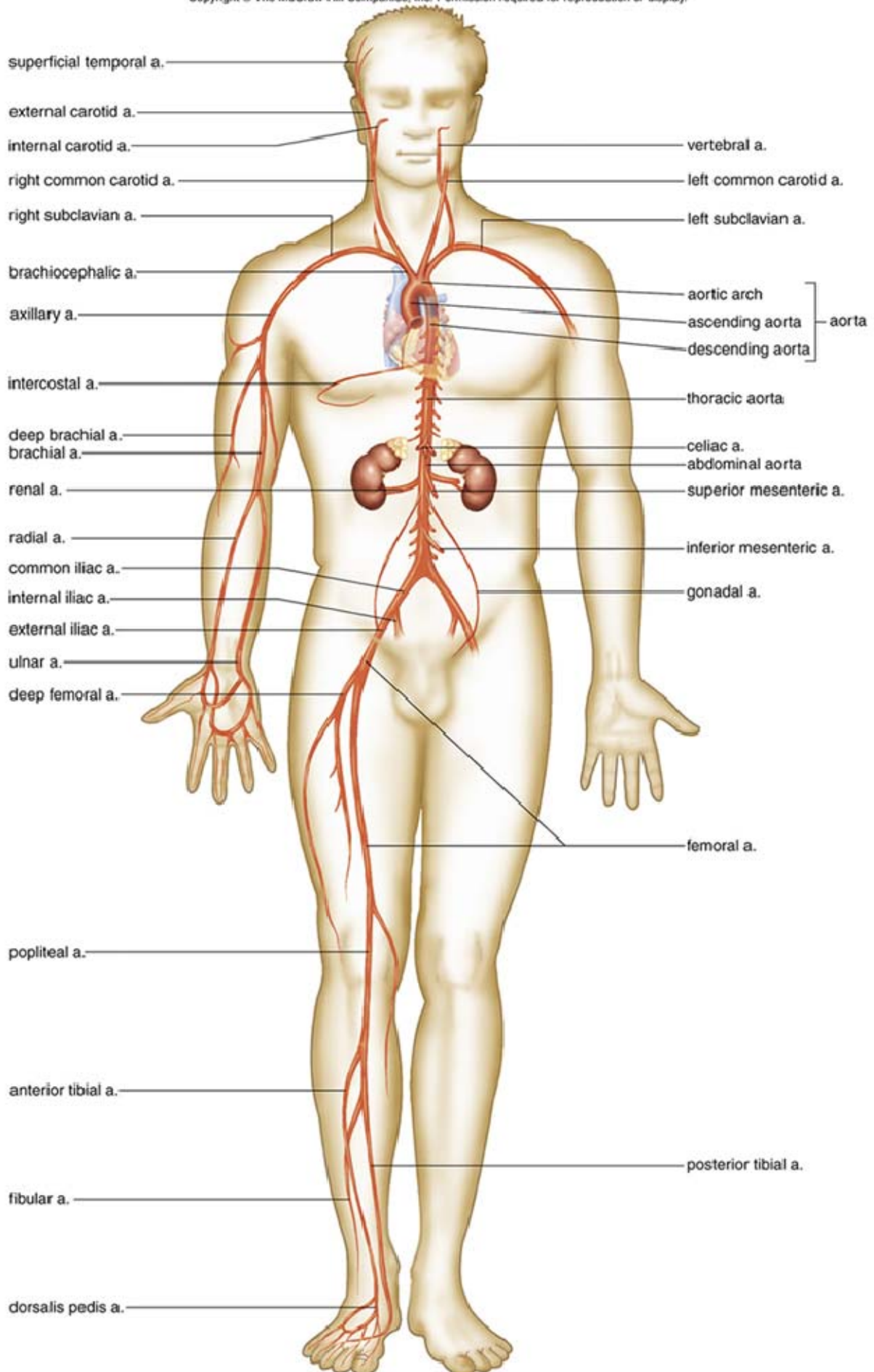
prefix	betekenis	voorbeeld	betekenis v/h voorbeeld
nulli-	geen	nulligravida	vrouw die nog nooit zwanger is geweest
hemi- semi-	half, enkel- zijdig	hemicolectomie hemisfeer hemiparese hemiplegie semilunaris semipermeabel	wegname van de helft van het colon hersenhelft, halfrond van de hersenen spierverzwakking aan één zijde van het lichaam totale verlamming aan één zijde van het lichaam halvemaanvormig halfdoorlatend

¹ <http://www.merckmanual.nl/mmhenl/print/about/front/medterms.html>

² http://www.dehelianthus-haarlem.nl/newhtml/artikelen/achtervoegsels_medisch.html

uni- mono-	één, enig	unilateraal unigravida monosacharide monoplegie	eenzijdig, aan één zijde vrouw die één keer zwanger is geweest eenvoudigste koolhydraat (vb. glucose) verlamming van één lidmaat
bi- di-	twee(maal)	biceps bicuspidalis bifurcatie disacharide diplegie dizygote tweeling	spier met twee aanhechtingspunten tweeslippig → 2 slippige hartklep of vulvula mitralis vorksgewijze splitsing in 2 koolhydraat opgebouwd door het aan elkaar koppelen van 2 monosachariden verlamming van 2 ledematen twee-eiige tweeling
tri-	drie	nervus trigeminus	gezichtszenew die zich splitst in 3 takken
quadri- tetra-	vier	tetraplegie	verlamming van de 4 ledematen
olig(o)-	weinig gering	oligurie oligo-elementen	weinig urine (< 500 ml/24 uur – normaal urinedebiet: 1500 ml/24 uur) sporenelementen: mineralen die slechts in een zeer kleine hoeveelheid in het lichaam voorkomen
poly- multi-	veel	polyurie polyarticulair polyarthritis (= polyartritis) polydipsie polyfagie polysacharide multicausaal multipara multipel	veel urine (> 3000 ml/24 uur) met betrekking tot meerdere gewrichten gelijktijdige ontsteking van meerdere gewrichten versterkt dorstgevoel vraatzucht, ziekelijk verhoogde eetlust koolhydraat opgebouwd door het aan elkaar koppelen van zeer veel monosachariden ontstaan door meerdere oorzaken barende vrouw die reeds eerder gebaard heeft veelvoudig
pluri-	meer	pluripara = multipara pluripotent	barende vrouw die reeds eerder gebaard heeft 1. eigenschap (van een cel) om uit te groeien tot alle typen lichaamcellen van een individu 2. tot meer dan in functie in staat

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

IN DE THORAX

Aorta = grote lichaamsslagader:

- op de aortaboog volgt
 - o de aorta ascendens (= stijgende aorta),
 - o de aorta descendens (= dalende aorta); deze wordt opgedeeld in
 - aorta thoracica (= borstaorta), het deel tot aan het middenrif
 - aorta abdominalis (= buikaorta) is het deel van de aorta vanaf het middenrif tot de splitsing in beide arteriae iliacae communes
- t.h.v. het allereerste stukje van de aorta ontspringen de aa. coronariae
- t.h.v. de arcus aortae ontspringt
 - o rechts de a. brachiocephalica (= truncus brachiocephalicus = arm-
hoofdslagader) die snel splitst in
 - de R- a. subclavia (= ondersleutelbeenslagader): bloedvoorziening van R-arm
 - de R- a. carotis communis (= gemeenschappelijke halsslagader):
bloedvoorziening van R-hoofdhelft
 - o links:
 - de L- a. subclavia: bloedvoorziening van L-arm
 - de L- a. carotis communis: bloedvoorziening van L-hoofdhelft
- t.h.v. de aorta descendens ontspringen de aa. intercostales (=
tussenribslagaders): bloedvoorziening van de tussenribspieren.³⁷

IN HET ABDOMEN

Aorta:

- de aftakkingen naar de inwendige organen zijn:
 - o truncus coeliacus (= grote ingewandslagader): vertakt in 3 grote arteriën:
 - a. hepatica (= leverslagader): bevoeit de lever
 - a. gastrica: bevoeit de maag, duodenum, pancreas
 - a. lienalis (= miltslagader): bevoeit de milt
 - o a. mesenterica superior: ontspringt uit de voorzijde van de aorta abdominalis, onder de truncus coeliacus en boven de arteria mesenterica inferior³⁸ - bevoeit dunne darm en 1^e helft dikke darm
 - o L- en R- a. renalis: bevoeien de nieren
 - o L- en R- a. ovarica bij de vrouw: bevoeien de ovaria
 - o L- en R- a. testicularis bij de man: bevoeien de testes
 - o a. mesenterica inferior: bevoeit 2^e helft dikke darm
- aan de bekkenbovenrand splitst de aorta in 2 grote takken:
 - L- en R a. iliaca communis (= gemeenschappelijke darmbeenslagader);
 - o deze splitsen zich iets verder elk nogmaals in 2 takken:
 - a. iliaca interna: bevoeit bekkenholte + bil
→ belangrijke verdere aftakking is de a. uterina (= baarmoederslagader) die de uterus bevoeit

³⁷ P. VANOUTRIVE, *Anatomie, fysiologie en biologie*, Kortrijk, KATHO-HIVV, 2012-13, hfdst 8, 12.

³⁸ http://nl.wikipedia.org/wiki/Arteria_mesenteria_superior

			en tussenhersenen, bovenste deel van de hersenstam
formatio reticularis			netwerk van onderling verbonden neuronen over de hele lengte van de hersenstam
diëncef(ph)alon		tussenhersenen	klein stukje hersenweefsel, gelegen tussen de hersenstam en het cerebrum
neuron	neuronen	zenuwcel	
dendriet			korte uitloper van een zenuwcel die de impulsen geleiden naar het cellichaam toe
neuriet = axon			lange uitloper van een zenuwcel die de impulsen weg leidt van het cellichaam
nervus	nervi	zenuw	bundeltje van lange uitlopers van zenuwcellen
tractus		baan	een zenuw die zich bevindt zich in het CZS
cauda equina		paardenstaart	
nervus spinalis	nervi spinales	ruggenmergzenuwen = spinale zenuwen	
nervus cranialis	nervi craniales	hersenzenuwen	
ganglion	ganglia	zenuwknoop	een verdikking van de zenuwbaan
nervus radialis		spakbeenenuw	
nervus medianus		middenzenuw	
nervus ulnaris		ellepijpzenuw	
nervus phrenicus		middenrifzenuw	bezenuwt het diafragma en het pericard
nervus femoralis		bovenbeenenuw	
nervus ischiadicus		heupzenuw of achterste beenenuw	
nervus tibialis		scheenbeenenuw	
meninx	meningen meninges	hersenvlies/ ruggenmergvlies	gelegen tussen de schedel en de cortex cerebri, loopt verder om de kleine

			hersenen, de hersenstam tot aan het einde van het ruggenmerg in de onderrug
	craniale meningen	hersenvliezen	drie vliezen die de hersenen omgeven
	spinale meningen	ruggenmergvliezen	drie vliezen die het ruggenmerg omgeven
dura mater		harde hersenvlies/ harde ruggenmergvlies	
arachnoidea		spinnenwebvlies	
pia mater		zachte hersenvlies/ harde ruggenmergvlies	

Ruggenmerg = dwarse of transversale doorsnede (transversaal vlak)

Afbeelding met 3 foto's:

links: röntgenfoto van de thorax in het frontale vlak: frontale doorsnede;

midden: CT-scan van het abdomen in het transversale vlak: dwarsdoorsnede;

rechts: MRI-scan van de hersenen in het sagittale vlak: sagittale doorsnede.⁶⁷

2.3.4 Buisvormige organen

Van buisvormige organen (bloedvaten, lymfevaten, urineleiders, darmen,...) kan men 2 mogelijke doorsneden maken:

Bij een **transversale doorsnede** (of **dwarsdoorsnede**) ontstaan 2 cirkelvormige uiteinden.

De holte die omsloten wordt door het buisvormig orgaan noemt men lumen (opening, gat).

Bij een **longitudinale doorsnede** (of **lengtedoorsnede**) van een buisvormige structuur ontstaan als het ware 2 gootjes.

⁶⁷ <http://wetenschap.infonu.nl/anatomie/50209-medische-terminologie-orientatie-in-het-lichaam.html>